

تحولات ضابطیت دادگستری در نظام حقوق کیفری ایران

دکتر ساسان رضائی فرد

عضو هیأت علمی دانشگاه

وکیل پایه یک دادگستری

مهرداد رضائی فرد

مدرس دانشگاه

وکیل پایه یک دادگستری

www.ketab.ir

- سرشناسه : رضایی فده، ساسان، ۱۳۶۳ -
عنوان قراردادی : ایران، قوانین و احکام
Iran, Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور : تحولات ضابطیت دادگستری در نظام
حقوق کیفری ایران / ساسان رضایی فرد،
مهرداد رضایی فرد.
مشخصات نشر : تهران: مهر کلام، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۳۸ص
شابک : 978-622-7746-13-6
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص ۱۲۳-۱۲۷: همچنین به
صورت زیرنویس.
موضوع : نیوی انتظامی جمهوری اسلامی ایران -
قوانین و رویه‌ها
موضوع : آیین دادرسی مدنی - ایران - مقات
کیفری
موضوع : Civil procedure -- Iran -- Criminal
provisions
شناسه افزوده : رضایی فرد، مهرداد، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده : عباس قاقاهنده - ناظر چاپ
رده بندی کنگره : KMH۳۷۳۸
رده بندی دیویی : ۳۴۲/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۸۴۴۸۴۶۸

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۴۵

www.mehr-kalam.ir

تحولات ضابطیت دادگستری

در نظام حقوق کیفری ایران

دکتر ساسان رضائی فرد

مهرداد رضائی فرد

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

تایپ و صفحه‌آرایی: بنیامین غفاری

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به انتشارات مهر کلام است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۴۶-۱۳-۶

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
۱۳	 فصل نخست: کلیات
۱۳	 مبحث نخست: تعاریف و مفاهیم
۱۳	 گفتار نخست: مفهوم ضابط
۱۶	 گفتار دوم: مفهوم پلیس
۱۸	 گفتار سوم: دلیل
۲۳	 مبحث دوم: سیر تحولات ضابطیت دادگستری
	 گفتار نخست: قانون آئین دادرسی کیفری مصوب
۲۳	 ۱۲۹۰
۲۷	 گفتار دوم: قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸
۲۷	 بند نخست: ضابطان عام
۳۰	 بند دوم: ضابطان خاص
۳۴	 بند سوم: سایر ضابطان
۳۵	 گفتار سوم: قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
۳۷	 بند نخست: انواع ضابطان
۳۸	 الف) ضابطان عام
۴۶	 ب) ضابطان خاص

- ت) علم قاضی ۷۵
- ث) اماره ۷۶
- ۱) اماره قانونی ۷۷
- ۲) اماره قضائی ۷۸
- مبحث دوم: ارزش اثباتی گزارش ضابطان دادگستری ۸۰
- گفتار نخست: گزارش ضابطان در قانون اصول
محاکمات جزائی ۱۲۹۰ ۸۰
- گفتار دوم: ارزش اثباتی گزارش ضابطان در قانون آئین
دادرسی کیفری مصوب ۱۳۷۸ ۸۵
- گفتار سوم: قانون آئین دادرسی کیفری ۱۳۹۲ در پرتو
گزارش ضابطان ۹۰
- فصل سوم: الزامات نهاد کشف جرم در پرتو
رعایت اصل مشروعیت تحصیل دلیل ۹۵
- مقدمه ۹۵
- مبحث نخست: تحصیل دلیل ۹۷
- گفتار نخست: مفهوم اصل ۹۷
- گفتار دوم: اصل مشروعیت تحصیل دلیل ۹۹
- مبحث دوم: الزامات نهاد کشف جرم در پرتو دلیل ۱۰۲
- گفتار نخست: ممنوعیت اقرار ناشی از شکنجه ۱۰۲
- الف) ممنوعیت استفاده از تاکتیک‌های غیر منصفانه
در کسب اقرار ۱۰۶
- ب) منع استفاده از روش‌های مشکوک و غیر صحیح
در کسب اقرار ۱۰۶
- گفتار دوم: تفندهای بلیس ۱۰۷

گفتار سوم: ممنوعیت اجبار متهم به اقرار به مجرمیت	
خویش.....	۱۰۹
گفتار چهارم: اصل سکوت.....	۱۱۱
بند نخست: آگاهی متهم از حق سکوت.....	۱۱۲
بند دوم: ممنوعیت استنباط گناهکاری از سکوت متهم.....	۱۱۲
بند سوم: عدم الزام شخص به نقض حق سکوت.....	۱۱۳
نتیجه گیری و پیشنهادات.....	۱۱۵
فهرست منابع و مآخذ.....	۱۲۳
پیوست.....	۱۲۷

مقدمه

با تشکیل جوامع و اجتماعات انسانی، گسترش روزافزون آن و روابط مستمر و تنگاتنگ مردم در ابعاد گوناگون، انسان‌ها به طور عقلی و تجربی در یافتند برای تأمین نیازها، داشتن روابط مناسب و صلح آمیز و برخورداری از امنیت و آسایش نیازمند اصول و قواعدی هستند که منافع، نظم اجتماعی و امنیت آنها را حفظ و تأمین می‌نماید. بدین سان دریافتند که از یک سو تأسیس و اعمال هر گونه قاعده و قانون در جامعه نیازمند واگذاری بخشی از حقوق خود به قدرتی به نام دولت است و از سوی دیگر پذیرفتند که با کسب یک سلسله حقوق، مجموعه‌ای از تکالیف نیز متوجه آنها خواهد بود و بدین سان حقوق متقابل دولت و ملت در جهت تأمین و حفظ منافع مادی و معنوی و بهره‌مندی از نظم و امنیت شکل گرفت. در

سرتاسر تاریخ جوامع، مقرراتی را برای نظارت بر رفتار افراد و نیز مجازات‌هایی را برای نقض کنندگان این قواعد وضع کرده اند؛ نخستین مدرک حاکی از نیاز یک جامعه باستانی به مقرراتی برای کنترل رفتار انسان‌ها تقریباً به ۲۳۰۰ سال پیش از میلاد مسیح باز می‌گردد، یعنی هنگامی که فرمانروایان سومری معیارهایی را برای جرایم علیه اجتماع وضع کردند. این مقررات هر طول هزاران سال تغییر کردند تا با اوضاع جدید مطبق باشند. مهم ترین بخش وضع قواعد و مقررات برای ایجاد نظم و امنیت جامعه و تعقیب مجرمان پیش بینی افرادی برای نگهبانی و پاسبانی از محلات؛ مغازه‌ها و تأسیسات بود. امروزه عموماً مامورین نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نقشی ارزنده را به عنوان ضابط دادگستری عهده دار می‌باشند و تکالیف اساسی ضابطیت دادگستری بر ایشان بار می‌گردد.

۱- کرمانی، شمس الدین، سیر حدود اختیارات پلیس ایران در تحقیقات مقدماتی در صد سال اخیر، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم انتظامی، دانشکده علوم و فنون انتظامی،